

Motion till riksdagen 2019/20:3061

av Johan Forssell m.fl. (M)

Stöldlikor och annan mängdbrottslighet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka polisens arbete mot seriebrottslighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för grova stölder genom att höja minimistraffet till fängelse i ett år och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ta bort dagens form av mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen utan dröjsmål ska återkomma med lagförslag om skärpta straff för inbrott och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en tydligare straffskärpningsregel vid återfall i brott och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra som kan ha svårt att värja sig mot brott och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Tullverkets roll som brottsbekämpande myndighet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska lägga fram förslag om att ge en ny befogenhet för Tullverkets personal att stoppa fordon vid gränsen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka systemet med postspärrar till kurirföretag och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen i fler fall än i dag ska kunna publicera övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om att göra det möjligt för butiker att dela övervakningsbilder med varandra och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra lagstiftningen så att det blir möjligt att genomföra topsningar på personer när det finns fängelse i straffskalan och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brott med ett straffvärde på sex till tolv månaders fängelse ska kunna leda till utvisning på grund av brott även i fall då återfallsrisk inte föreligger och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över frågan om huruvida förutsättningarna för utvisning på grund av brott kan utökas för EU-medborgare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Andelen stölder och inbrott som begås av utländska stöldligor har eskalerat. I dag uppskattas dessa ligor ligga bakom drygt hälften av alla bostadsinbrott i Sverige. De står även för uppemot 90 procent av andra grova stölder som bildelar, båtmotorer och jordbruksmaskiner. Det handlar om brottslighet med hög organisationsgrad där ligorna utvecklat en väl uppbyggd logistik och förmåga för hantering av stöldgods, logi och transporter. Stora vinster, liten upptäcktsrisk och låga straff är starkt bidragande orsaker till att stöldligorna härjar just i Sverige. Enligt polisen kommer utvecklingen att fortsätta eller rentav öka under de kommande åren. Det här är grovt integritetskränkande brott som drabbar ett stort antal människor i Sverige.

Problemen är en illustration av hur den organiserade brottsligheten med åren blivit allt mer internationell. Ligor begår brott i ett land, transporterar stöldgodset till ett annat land och avyttrar det sedan i ett tredje. Kriminaliteten sker dessutom i båda riktningarna. Samtidigt som stöldgods förs ut ur Sverige, har det blivit enklare att smugla till exempel narkotika och vapen in i landet.

Mängdbrotten måste bekämpas på ett effektivare sätt än idag. Bakom varje outrett bostadsinbrott finns brottsoffer som drabbats både av en integritetskränkning genom brottet och sedan av ett rättsväsende som inte upplevs reagera. När en person väl lagförs och döms för ett eller flera brott måste straffen fånga upp brottens allvar. Så är det inte idag.

I och med att budgeten från Moderaterna och Kristdemokraterna antogs av riksdagen för 2019 påbörjades stora satsningar på polisen samt ett första steg i satsningen mot 500 fler tulltjänstemän för att förstärka Tullverkets verksamhet för ett förstärkt brottsbekämpande uppdrag. Satsningarna på polisen är nödvändiga i ett läge där gängkriminaliteten gör sig påmind närmast dagligen genom skjutningar och sprängningar. Samtidigt förutsätter långsiktiga resultat att problemen angrips på ett tidigt stadium. En stor del av kriminaliteten har sin grund i den narkotika som smugglats in i landet.

De nya förutsättningarna kräver därför en helt annan förmåga att upprätthålla gränsskyddet. Denna uppgift har varit eftersatt under lång tid och situationen är ansträngd. Möjligheterna måste bli bättre att hindra smuggling av narkotika och vapen från att komma in i landet och stöldgods från att föras ur landet. Utvecklingen kräver kraftfulla åtgärder här och nu och det behövs ett väl fungerande gränsskydd för att bekämpa dessa brott.

Stärkt arbete mot seriebrottslighet

Den som anmäler brott ska kunna räkna med att brottet utreds. Utredningsåtgärder på plats är nödvändiga för att kunna knyta lögerna till enskilda brott. Brottsamordning är också av stor vikt, alltså processer för att samla brottsutredningar som rör en och samma person i ett sammanhang. Det handlar också om systematiska analyser av brottslighet för att identifiera brottsmönster och tillvägagångssätt och jämföra spår från brottsplatser i syfte att undersöka om det finns gemensamma faktorer som kan tyda på seriebrottslighet.

Polisen bör ges i uppdrag att stärka arbetet mot seriebrottslighet. Det ska därvid göras tydligt vilken instans som har ansvaret för att samordna brottsutredningar mot en och samma gärningsman, eller ligan av gärningsmän, när de misstänkta brotten begåtts i olika delar av landet.

Skärpt straff för grova stölder

De systematiska och organiserade tillgreppen av exempelvis bildelar, båtmotorer, motorcyklar, jordbruksfordon och verktyg omfattar idag betydande summor. När ett stöldbrott varit ett led i en närmast yrkesmässig och systematisk brottslighet eller avsett ett högre värde rubriceras brottet som grov stöld med en straffskala mellan fängelse i sex månader och fängelse i sex år. Moderaterna vill skärpa straffet för grova stölder genom att höja minimistraffet från dagens fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

Skärpta straff för bostadsinbrott

Ett vanligt bostadsinbrott anses i praxis normalt ha ett straffvärde omkring fängelse i åtta månader. Moderaterna vill införa en ny brottsrubricering – inbrottsstöld – med minimistraffet fängelse i ett år. Trots upprepade tillkännagivanden från riksdagen under flera års tid har regeringen fortfarande inte levererat något sådant förslag.

Ta bort dagens form av mängdrabatt

Idag tillämpar domstolarna enligt fast praxis en s.k. mängdrabatt när en brottsling döms för flera brott samtidigt. Domstolen utgår från straffvärdet för det grävsta brottet som personen döms för. Sedan adderas hälften av straffvärdet för det näst grävsta brottet och en tredjedel av straffvärdet för det därpå följande brottet och så vidare.

Moderaterna vill ta bort dagens form av mängdrabatt. När någon döms för flera brott samtidigt vill vi istället se en straffskärpning som i ett typiskt fall skulle medföra att fängelsevistelsen kan öka med ungefär 60–70 procent jämfört med dagens system. Detta genom att såväl det grävsta brottet som det näst grävsta brottet och det tredje grävsta brottet ska tillmätas hela straffvärdet.

Moderaternas förslag skulle i praktiken innebära att en person som begått tre bostadsinbrott skulle dömas till lägst tre års fängelse i stället för cirka ett år och två månaders fängelse som gäller idag. Detta har riksdagen tillkännagivit för regeringen och regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag som tillgodoser detta.

Reglerna för förundersökningsbegränsning

Det är viktigt att öka polisens förmåga och vilja att utreda och klara upp även mängdbrottslighet eller vardagskriminalitet, det vill säga vanligt förekommande brott. Av så kallade processtekniska skäl ges idag möjlighet till förundersökningsbegränsning. Detta är i praktiken nedlagda brottsutredningar. Det har på många håll uppfattats som en skyldighet att förundersökningsbegränsa snarare än en möjlighet. Det är viktigt att följa upp det regelverk som leder till att brottsutredningar läggs ner i onödan och dess tillämpning. Detta har riksdagen uppmanat regeringen att göra.

Skärpta straff för återfall

Att en person gör sig skyldig till nya brott efter en tidigare dom kan i dag beaktas i tre olika avseenden: dels genom påföljdsvalet, dels som skäl för förverkande av villkorligt medgiven frihet och dels när man bestämmer straffets längd. Enligt dagens system beaktas återfallet framför allt genom de två första alternativen. Möjligheten att därutöver skärpa straffet tillämpas i ytterst få fall. Straffskärpning på grund av återfall i brott måste bli betydligt vanligare. Vi vill därför införa en ny renodlad regel som tar sikte på straffskärpning i återfallssituationer. Återfallsskärpning bör som huvudregel ske oberoende av om villkorligt medgiven frihet förklaras förverkad.

Brott mot äldre

Det finns kriminella individer och organiserade ligor som särskilt riktar in sig på att begå brott mot äldre människor. Exempel på sådan brottslighet är gärningsmän som utgett sig för att vara från hemtjänsten i syfte att råna äldre i deras hem, falska läkare som lurat äldre med erbjudande om nya mediciner och gärningsmän utklädda till hantverkare som stulit från ensamma äldre kvinnor. Därtill påpekar Brottsförebyggande rådet i en rapport att äldre personer är en särskilt sårbar grupp för vissa typer av bedrägerier. Det gäller i första hand vissa faktura- och kortbedrägerier.

Gemensamt för alla brott som begås mot äldre är att kriminella individer utnyttjar människor som typiskt sett har svårare att värja sig. Denna typ av brott riskerar att sprida otrygghet och rädsla och medföra att många äldre drar sig för att till exempel gå utanför hemmet. För att öka tryggheten hos äldre och motverka denna typ av brottslighet behövs flera insatser. Rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra som kan ha svårt att värja sig för brott. Därför vill vi att Åklagarmyndigheten ges i uppdrag att följa upp Alliansens straffskärpningsreform från 2010, som bland annat syftade till att straffskärpningsgrunderna i brottsbalken skulle få större genomslag, och om det behövs föreslå ytterligare skärpningar.

Ny befogenhet att stoppa fordon vid gränsen

Trots en omfattande utförsel av stöldgods ur landet saknar Tullverkets personal befogenhet att hindra en person eller stoppa och genomsöka ett fordon med misstänkt stöldgods vid Sveriges gräns. Den uppgiften ligger i stället på polisen, som dock långt ifrån alltid finns på plats för att kunna ingripa innan till exempel en färja har lämnat hamnen. Moderaterna har drivit denna fråga länge och riksdagen har uppmanat

regeringen att agera. Vi efterlyser nu en omedelbar lagändring för att ge Tullverkets personal denna befogenhet.

Utöka systemet med postspärrar till kurirföretag

Tullverket har rätt att besluta om så kallad postspärr, vilket innebär att en postförsändelse kvarhålls för att Tullverket ska kunna utföra sina kontroller. Denna möjlighet är dock begränsad till misstanke om narkotika. Därtill omfattar möjligheten inte försändelser förmedlande av kurirföretag, som till exempel DHL eller Fedex. I praktiken innebär det att en stor del av försändelserna överhuvudtaget inte kan kontrolleras. Situationen är djupt otillfredsställande och lagstiftningen är i stort behov av förändring. Tullverket måste ges utökade befogenheter att besluta om postspärrar. Samma möjlighet bör finnas för försändelser förmedlade av kurirföretag.

Samlad översyn av Tullverkets befogenheter att bekämpa brott

Tullen måste stärkas och få utökade befogenheter för att bidra till ett tryggt samhälle. Utöver de akuta behoven pekar mycket på att Tullverket framöver kommer att behöva ett antal ytterligare verktyg för att bekämpa den brottslighet som blivit allt mer internationell. Det kan exempelvis röra sig om att ge Tullverket rätt att leda förundersökningar för vissa narkotika- och vapenärenden, liksom att införa särskilda jouråklagare i tullrelaterade ärenden. Vi vill därför se en samlad översyn av myndighetens möjligheter att bekämpa brott. Här bör också samarbetet med andra myndigheter analyseras, till exempel polisen och Skatteverket.

Ökade möjligheter för polisen att publicera bilder på misstänkta gärningsmän

För att polisen ska få publicera bilder på en misstänkt i en pågående brottsutredning krävs att syftet med publiceringen är att få allmänhetens hjälp att identifiera gärningsmannen, att det är klarlagt att personen på bilden föreställer den misstänkte, att det rör sig om ett brott som inte kommer leda till ett lindrigare straff än fängelse i sex månader och att det är av synnerlig vikt för polisens fortsatta arbete. Om förundersökningen avser ett grovt brott som leder till lägst två års fängelse eller om gärningspersonen kan antas vara farlig för allmänheten eller enskilda personer kan publicering ske trots att alla krav inte är uppfyllda.

Enligt Moderaternas mening bör polisen ges bättre möjligheter att själva avgöra när övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän ska kunna publiceras. Vi vill därför ta bort kravet på att det endast får ske för brott som kommer leda till fängelsestraff om sex månader eller mer. Det innebär exempelvis att bilder från övervakningskameror av gärningspersoner som begått stöldbrott eller misshandel kommer kunna publiceras. Vi anser vidare att kravet på att en publicering ska vara av synnerlig vikt bör mjukas upp. I likhet med dagens regler bör det dock alltid ske en proportionalitetsbedömning där det brottsutredande intresset vägs mot den personliga integriteten i det enskilda fallet.

Enklare för butiksinnehavare att dela bilder på misstänkta gärningsmän med varandra

Butiksinnehavare bör ha bättre möjligheter än idag att varna varandra om rånare och tjuvar och på så sätt förhindra systematiska och organiserade stölder. Moderaterna vill därför utreda frågan om att göra det möjligt för butiker att dela övervakningsbilder med varandra i ett internt och slutet it-system. Ett liknande system har nyligen införts i Danmark. För att dela bilderna gäller där krav på att dessa visar en eller flera misstänka personer som har begått, eller försökt begå, grova tillgreppsbrott. Butiken ska vidare ha gjort en anmälan till polisen om gärningsmannen i fråga. Dessutom måste det finnas skäl att anta att de misstänkta gärningsmännen kommer att begå liknande brott i andra butiker.

Förändrade regler för så kallad topsning

Sedan den 1 januari 2006 får alla som är skäligen misstänkta för brott som kan ge fängelse provtas och registreras i DNA-registren. Det innebär att polisen måste göra en bedömning av om just det aktuella brottet kommer leda till annat än böter. Från polisens sida har man uttryckt svårigheter med att göra den bedömningen i det konkreta fallet. Moderaterna föreslår att lagstiftningen ändras så att det blir möjligt att genomföra topsningar på personer när det finns fängelse i straffskalan, men utan att det nödvändigtvis är aktuellt med fängelse i det enskilda fallet. Det innebär att det vid exempelvis brott som skadegörelse, olovlig körning och ringa stöld som idag leder till böter, men där fängelse ingår i straffskalan, skulle bli möjligt att genomföra topsning. Om fler topsningar gjordes skulle det i förlängningen leda till att fler brott skulle kunna klaras upp då fler som misstänks för brott kommer att finnas registrerade i DNA-registret.

Utvisning på grund av brott ska tillämpas i fler fall än idag

Nuvarande grundkrav för utvisning på grund av brott har i huvudsak sett likadana ut sedan 1994. Vi vill att dessa förutsättningar utökas. Idag krävs normalt att en gärningsman döms till mer än ett års fängelse för att utvisning ska vara aktuellt, alternativt att gärningsmannen återfallit i brottslighet.

För EU-medborgare uppställs särskilda regler för att utvisning på grund av brott ska vara aktuellt. Efter ett vägledande avgörande från Högsta domstolen är de krav som uppställs för att en EU-medborgare ska kunna utvisas mycket höga. I det aktuella fallet utvisades inte en polsk medborgare som för tredje gången på förhållandevis kort tid dömts för stöldbrott trots att domstolen kom fram till att hans avsikt var att överlåta åtminstone en del av stöldgodset, att han inte hade någon anknytning till Sverige och att han alltså återfallit i liknande brottslighet vid två tillfällen.

Vi vill att brott med ett straffvärde på sex till tolv månaders fängelse ska kunna leda till utvisning även om återfallsrisk inte föreligger. Lagstiftningen som avser utvisning av EU-medborgare bör ses över i syfte att sänka kraven för utvisning även för denna grupp. En sådan översyn bör omfatta en kartläggning och analys av praxis i övriga EU-länder. Den fria rörlighetens syfte är inte att underlätta för utländska medborgare att begå brott i Sverige. För EU-medborgare förutsätts, utöver de vanliga kraven för att utvisning ska kunna beslutas, också att ”det sker av hänsyn till allmän ordning och

säkerhet” (8 a kap. 5 § första stycket utlänningslagen). Detta krav har sin bakgrund i det så kallade rörlighetsdirektivet från 2004.

Moderaterna ska verka för att EU-medborgare som vanemässigt begår brott i andra länder än sitt eget ska kunna utvisas och förbjudas att återvända till landet där brottet har begåtts, i betydligt större omfattning än vad som är möjligt i dag. Moderaterna vill därför ändra EU:s rörlighetsdirektiv i syfte att utvisning på grund av brott ska kunna användas oftare. På detta sätt kan den fria rörligheten för kriminella stoppas.

Överförande av straffverkställighet innebär att ett fängelsestraff som ådömts någon i en annan stat får verkställas i Sverige, eller att en frihetsberövande dom som ådömts någon i Sverige får verkställas utomlands. I regel bygger överföringen på att den dömda är medborgare i det andra landet. Enligt Kriminalvårdens statistik uppgår antalet personer med utländskt medborgarskap som för närvarande avtjänar ett fängelsestraff längre än sex månader i Sverige till cirka 1 300 personer, varav 40 procent är från andra europeiska länder. Medborgare från Polen, Rumänien och Litauen är överrepresenterade. Ett fängelseår i Sverige kostar cirka 1,1 miljoner kronor per individ. Antalet utländska medborgare som överfördes från Sverige till andra länder uppgick endast till 71 personer år 2018.

Moderaterna vill att Kriminalvården ges i uppdrag att påtagligt öka antalet överföringar av fångar med utländskt medborgarskap i svenska fängelser till deras respektive hemländer. Kriminalvården ska bland annat alltid initiera ett ärende om överföring när en utländsk medborgare ska verkställa ett fängelsestraff om sex månader eller längre. I uppdraget ska också ingå att Kriminalvården i Sverige ska fördjupa samarbetet med kriminalvården i de länder vars medborgare är överrepresenterade i de svenska anstalterna i syfte att möjliggöra överföring i fler fall.

Johan Forssell (M)

Magdalena Schröder (M)

Mikael Damsgaard (M)

Ellen Juntti (M)

Sten Bergheden (M)